

СУТЬ ПОНЯТЬ «АСОЦІАТИВНЕ МИСЛЕННЯ»

Горбатюк Н. М., Талабко І. М.

Головне завдання сучасної системи освіти — створення умов для якісної освіти, формування життєвих компетентностей учнів, сприяння розвитку соціально адаптованої особистості [4].

Кожен вчитель повинен намагатися досягти поставлених завдань під час навчання учнів свого предмета. Хімія вводиться в курс шкільних предметів однією з останніх, тому в учнів мають бути сформовані початкові уявлення про навколишній світ, місце людини в ньому [5].

Завдання вчителя – розвивати розумову активність учня, пропонувати завдання, які відповідають його індивідуальним нахилам, які пов'язані з повсякденним життям. З упевненістю можна сказати, що досягти гарних успіхів у навчанні можна тільки шляхом підвищення інтересу до свого предмета. Серед багатьох ідей, вкладених у вдосконалення процесу, важливе місце займає ідея формування пізнавальних інтересів учнів до хімії через асоціативне мислення [3].

Формування асоціативного мислення в складі асоціанізму пройшло довгий та складний шлях. Адже була маса теорій, дискусій та поглядів різних науковців з приводу асоціацій та їх зв'язку між зовнішнім та внутрішнім.

Асоціанізм або асоціативна психологія, з'явився як самостійний напрямок у XVIII ст, проте термін «асоціанізм» був введений Локком, а саме поняття використовувалось ще Арістотелем, який висунув ідею про те, що образи, які виникли без видимої зовнішньої причини, є продуктом асоціації [1].

Поняття «асоціація» стало ключовим для багатьох психологічних систем XVIII–XIX ст. й визначалось як елементарні зв'язки уявлень і понять між собою, завдяки яким одне уявлення або поняття викликає інші.

Перші спроби поставити на експериментальний контроль початкові принципи асоціативної теорії були зроблені в 1879 році Ф.Гальтоном («методом вільних асоціацій») і В.Вундтом («методу нав'язаних асоціацій»).

“На основі одержаних експериментальних даних було винайдено, що різновиди асоціацій, що традиційно виділяються, встановленими фактами не підтверджуються. Звідси виникала необхідність побудови нових класифікацій тепер уже на основі дослідних даних. Але оскільки у різних авторів експериментальні результати відрізнялися, то і пропоновані ними класифікації асоціацій також не співпадали (Г.Еббінгауз, В.Вундт, Т.Циген)” [1].

Проте на сьогодні, найпоширенішою є класифікація за умовами необхідними для виникнення асоціацій. Відповідно до класифікації виділяють такі типи асоціацій: за суміжністю, схожістю та контрастом.

Асоціація за суміжністю - це відображення в мозку людини зв'язків між предметами та явищами, які йдуть один за одним у часі (суміжність у часі) або перебувають поряд один з одним у просторі (суміжність у просторі),

(квіти – клумба, пиріг – тісто). Асоціації за суміжністю виникають при згадуванні подій, свідком яких була людина, при заучуванні навчального матеріалу тощо.

Асоціація за схожістю спостерігається тоді, коли в мозку відображуються зв'язки між предметами, схожими у певному відношенні (сірник – багаття).

Асоціація за контрастом утворюється при відображенні в мозку людини предметів та явищ об'єктивної дійсності, що пов'язані між собою протилежними ознаками (високий - низький, швидкий - повільний, веселий - сумний тощо).

Особливим різновидом асоціацій є породжені потребами пізнавальної діяльності та життя людини причинно-наслідкові асоціації, які відбивають не лише збіг подразників у часі та просторі, їх схожість і відмінність, а й причинні залежності між ними (наприклад, забій – біль) [6].

Вивчення асоціацій та уявлень послужило перехідним містком до експериментального дослідження пам'яті, а потім і мислення.

Мислення - це процес опосередкованого й узагальненого відображення людиною предметів та явищ об'єктивної дійсності в їх істотних зв'язках і відношеннях [2].

Багато ключових питань хімії, такі як хімічний зв'язок, окислювально-відновні процеси, електронна будова атомів та інші, є важкими для розуміння, а значить і для запам'ятовування школярів. Вся "любов" до хімії, що виникла на перших порах, саме з цієї причини, тобто через простого нерозуміння, може легко перерости в "ненависть" і впоратися з нею вчителю буде дуже складно. Адже, як відомо, всі діти обожають "похімічити", але як тільки справа стосується теоретичних питань, у деяких проявляється буквально антипатія.

Отже, асоціативне мислення сприяє вирішенню ряду завдань. Людині воно допомагає створювати нові та оригінальні ідеї, формувати зв'язки за змістом, розвивати фантазію і уяву. Науковці зазначають, що асоціативне мислення бере участь в процесі обробки інформації. Логічний аналіз при цьому не застосовується.

Список використаних джерел:

1. Історія психології. Лекції. Предмет історії психології <http://5fan.ru/wievjob.php?id=5234>
2. Навчальні матеріали онлайн, психологія <http://pidruchniki.com/11050519/psihologiya/mislennya>
3. Поліщук О В. http://journal.osnova.com.ua/article/41929-Розвиток_пізнавальних_інтересів_учнів_через_асоціативне_мислення
4. Самборська Н. С. Розвиток пізнавального інтересу до природничих знань на уроках хімії <http://oipop.ed-sp.net/content/view/2821/15/>
5. Янголь М. П. Інтерактивні технології як засіб формування навчально-пізнавальних інтересів учнів при проведенні міні-модулів

дидактичної взаємодії в процесі викладання хімії <http://oipopp.ed-sp.net/content/view/2821/15/>

6. <http://www.avemir.com.ua/textual>